

Валутното престъпление като пример за косвеното влияние на правото на ЕС върху националното наказателно законодателство

ас. г-р Петя Митрева¹
ас. г-р Пресиян Марков²

SUMMARY

Art. 83 of TFEU directly influences the provisions of Bulgarian Criminal Code. There is also an indirect path for the influence of EU legislation on national Criminal Law. This indirect influence is exemplified by the analysis of the amendments of art. 251 of Bulgarian Criminal code for the past 30 years. On this basis, both paths of reception of EU Law into national statutory law are assessed as necessary and mutually beneficial.

KEY WORDS

Criminal Law, influence of EU Law, harmonization of national laws

---

¹ Ас. г-р Петя Митрева, катедра „Наказателноправни науки“ в Юридическия факултет на УНСС (Assistant Petya Mitreva, Department of Criminal Law of the Law Faculty of UNWE), pvmitreva@gmail.com.

² Ас. г-р Пресиян Марков, катедра „Наказателноправни науки“ в Юридическия факултет на УНСС (Assistant Pressiyan Markov, Department of Criminal Law of the Law Faculty of UNWE), pressiyanmarkov@gmail.com

Асоциирането на България към Европейските общности през 1995 г. е началото на периода на влияние на правото на ЕС върху националната ни правна система и в частност – българското наказателното право. Влиянието върху националното наказателно право следва развитието на правото на ЕС, което първоначално се свежда единствено до регулация на икономическите отношения и свободния пазар в границите на Съюза. Ето защо първите учредителни договори за обединена Европа не предвиждат наказателноправна компетентност на ЕС. Но свободното движение на хора, стоки, услуги и капитали неминуемо води до общи заплахи за сигурността на Съюза. Затова се налага и създаването на обща наказателна политика на Съюза за противодействие на престъпността. Поетапно възниква наказателноправната компетентност на ЕС с ясно изразена тенденция за разширяване на областите, в които Съюзът има правомощия да взема решения по наказателноправни въпроси.

Преди влизане в сила на Лисабонския договор наказателноправната компетентност на ЕС се разпределя между първия и третия стълб. В рамките на първия стълб компетентността на Съюза в областта на наказателното право се характеризира като наднационална и погразбираща се (имплицитна)³. Компетентността по третия стълб е междуправителствена, а не наднационална.

С влизане в сила на Лисабонския договор е предвидена възможността Европейският парламент и Съветът, чрез директиви, да установят минимални правила относно определянето на престъпленията и на санкциите в областта на особено тежката престъпност с трансгранично измерение, произтичащо от естеството или последиците на тези деяния или от особена необходимост за общо противодействие.⁴ Това е линия на пряко въздействие на наказателното право на ЕС върху националното наказателно право. Въз основа на чл. 83, § 1 от ДФЕС възниква задължение за държавите да криминализират даден вид деяния

³ Панайотов, П. Наказателното право на Европейския съюз и българското наказателно право. С., 2012, с. 37

⁴ Тези области на престъпност са: тероризъм, трафик на хора и сексуална експлоатация на жени и деца, незаконен трафик на наркотици, незаконен трафик на оръжия, изпиране на пари, корупция, фалшифициране на платажни средства, компютърна престъпност и организирана престъпност.

чрез признаци на състава и минимални правила относно санкциите, установени в съответната директива на ЕС.

В българския Наказателен кодекс (НК) обаче традиционно някои видове престъпления се забраняват чрез бланкетни състави, които препращат към разпоредби от други нормативни актове. След 1995 г. бланкетните състави вече препращат и към първичното и вторичното законодателство на ЕС. По този начин се обособява втора линия на въздействие на правото на ЕС върху националното наказателно право, която може да се нарече косвена. Тя не е израз на наказателната компетентност на ЕС, а е необходимата защита на свободния вътрешен пазар на Съюза на национално ниво. Показателен пример за косвено влияние на правото на ЕС върху националното наказателно право е съставът на валутното престъпление. В настоящата статия ще бъде анализирана само уредбата на пренасянето на парични средства в наличност по две причини. Първо, понастоящем валутно престъпление е само неизпълнението на задължението за деклариране на валутни ценности⁵ при пренасянето им през граница. Второ, правилата за деклариране на благородните метали, скъпоценните камъни и изделията със и от тях не са претърпели значителни изменения за разлика от уредбата на пренасянето на пари в наличност.

От влизането в сила на сега действащия НК през 1968 г. до 1993 г. валутното престъпление е било поместено в чл. 250 НК. Изпълнителното деяние се е изразявало в нарушаване на правилата за сделките, вноса, износа и декларирането на валутни ценности. Въпросните правила са се съдържали в Закона за сделките с валутни ценности и валутния контрол (ЗСВЦВК) и подзаконовите нормативни актове по неговото прилагане. Според действащите до 1993 г. правила българските граждани са били длъжни да декларират пълния размер на пренасяната чуждестранна валута при напускане и завръщане в страната. Износът на български левове не е бил разрешен. Задължението на чуждестранните лица е било да декларират паричните средства на стойност над 5000 лв. (около 200 щатски долара). Неизпълнението на тези задължения за деклариране е било престъпление по чл. 250 НК.

⁵ Според чл. 251 НК това са пари, благородни метали, скъпоценни камъни и изделия със и от тях.

През 1993 г. чл. 250 НК е отменен. Причината за декриминализацията е описаният строг режим за внос и износ на парични средства до този момент, който е оценен като несъвместим с новите общественоекономически и политически условия на преход към свободен пазар. С отмяната на състава на валутното престъпление пренасянето на пари в наличност през границата без деклариране се превръща в административно нарушение.⁶ От обсъжданията в Народното събрание става ясно, че декриминализацията е временна мярка, с която се цели да се даде възможност за адекватни промени във валутното законодателство. Отмяната на чл. 250 не се предвижда като перманентна декриминализация, а е необходима за преосмисляне на наказателните забрани в областта на валутните отношения.⁷ Показателен в това отношение е фактът, че само един месец след отмяната на чл. 250 НК България сключва споразумение за асоцииране с Европейските общности и техните страни членки. С него страната ни поема задължение след петата година от влизането му в сила да не въвежда каквито и да било нови валутни ограничения по движението на капитали и по текущите плащания, свързани с тях, между резиденти на Общността и България и да не създава по-рестриктивни разпоредби от съществуващите.⁸ Това задължение на България е свързано с функциониращия от 01 януари 1993 г. в ЕС единен вътрешен пазар⁹ и окончателното премахване на вътрешния контрол по границите на държавите – членки на ЕС. Аналогична е и разпоредбата на чл. 64, т. 1 от ДЕС¹⁰, предвиждаща, че крайният срок за отпадане на ограниченията за движение на капитали в националното ни законодателство е 31 декември 1999 г. Следователно до тази дата България трябва да е хармонизирала валутното си законодателство с правото

⁶ Чл. 37 от ЗСВЦВК не предвижда административна отговорност, а директно препраща към НК. С изменението му с ДВ, бр. 10 от 1993 г. се предвижда административна отговорност.

⁷ Вж. Стенограмата от сто седемдесет и трето заседание на 36 НС, София, четвъртък, 21 януари 1993 г. на адрес: <http://www.parliament.bg/bg/plenaryst/ns/4/ID/2324>

⁸ Чл. 61, т. 2 от Европейско споразумение за асоцииране между Европейските общности и техните страни членки, от една страна, и Република България, от друга страна, обн. ДВ, бр. 33 от 1993 г., в сила от 1.02.1995 г.

⁹ Съгласно чл. 14 от Договора за ЕО от 1957 г.

¹⁰ Вж. Консолидирана версия на ДЕС, чл. 64 (прецизиран чл. 57 от ДЕО), обн. в Официален вестник на Европейския съюз, С 202/72 от 07.06.2016 г.

на ЕС, а след това може единствено да либерализира режима за пренасяне на пари в наличност.

Измененията в националното валутно законодателство след сключването на Споразумението за асоцииране започват с приемането на нова Наредба за износ и внос на валутни ценности (НИВВЦ)¹¹. В нея е предвиден идентичен режим за внос на парични средства – местните и чуждестранните физически лица са могли да внасят неограничено количество чужда валута при задължение за деклариране на цялата внасяна сума независимо от размера ѝ.¹² Различен е режимът за износ на чуждестранна валута в наличност от местните и чуждестранните физически лица.¹³ Местните физически лица са могли да изнасят до 1000 щатски долара без деклариране, но все още е валидна забраната за износ на български левове. Износът на суми с равностойност от 1000 до 10 000 щатски долара е разрешен при декларирането им с представяне на банково бордери. Суми над 10 000 щатски долара са могли да се изнасят само с разрешение на Българската народна банка. Чуждестранните физически лица са могли да изнасят без разрешение валута в размери, които не надвишават размера на внесената и декларирана от тях валута, намалена със стойността на закупените от тях предмети в страната. По това време в ЕС все още въпросът за конкретните размери на сумите, подлежащи на деклариране, е оставен на преценката на отделните държави членки. Причина за това е, че се търси баланс между свободното движение на капитал в Съюза и възможността на всяка държава свободно да определя своята данъчна политика. Пренасянето на пари от една държава в друга може да доведе до избягване плащането на данъци. Това е причината мерките за защита на валутните отношения да се оставят на отделните държави.¹⁴ Затова в Наредбата за износ и внос на валутни ценности се използва щатският долар при регулирането на преноса на пари в наличност, а не някоя от съюзните валути.

¹¹ Приета с ПМС № 4 от 18.01.1994 г., обн. ДВ, бр. 9 от 1994 г., в сила до 01.01.2000 г.

¹² Вж. чл. 3, ал. 3 и чл. 7 от НИВВЦ.

¹³ Вж. чл. 3, ал. 1 и 2 от НИВВЦ.

¹⁴ Вж. Snell, J. *Free Movement of Capital: Evolution as a Non-linear process*. В: *The Evolution of EU Law*, ed. Craig, P. and G. de Burca, New York, Oxford University Press, 2nd ed., 2011, сmp. 552-553.

На 1 февруари 1995 г. Европейското споразумение за асоцииране влиза в сила. България следва да започне да изпълнява задължението си за въвеждане на правото на ЕС в националното си законодателство. Директивата на Съвета от 10 юни 1991 г. за предотвратяване използването на финансовата система за изпиране на пари (91/308/ЕИО) постановява, че борбата с изпирането на пари „трябва да се води главно чрез наказателно-правни мерки и в рамките на международното сътрудничество“. Следователно се налага свободното движение на капитали да бъде съпроводено със законови гаранции за защита на валутните отношения. Затова с изменение на НК от 1 юни 1995 г. пренасянето на пари в наличност през границата без деклариране отново е криминализирано в чл. 251 НК¹⁵. Възстановяването на валутното престъпление става необходимо и поради високата степен на обществена опасност на деянието, което се извършва доста често след декриминализацията от 1993 г.¹⁶ Затова административната санкция се оказва недостатъчна гаранция за спазването на режима за пренасяне на парични средства в наличност през границата на страната.

С рекриминализацията на деянието става възможно и изпълнението на поетите ангажименти по Конвенцията на Съвета на Европа относно изпиране, издирване, изземване и конфискация на облагите от престъпление.¹⁷ Чл. 2 от Конвенцията задължава страните да предприемат необходими законодателни мерки, позволяващи конфискация на средства, които са предмет на изпиране на пари. А според чл. 1, б. „d“ конфискацията е наказание или мярка, наложена от съд след свързана с едно или няколко престъпления процедура, в резултат на която окончателно се отнема собствеността върху средствата. Контролът върху пренасянето през граница на парични средства в наличност безспорно е превантивна мярка срещу изпирането на пари. Административното наказване към този момент не позволява отнемане в полза на държавата на предмета на валутните на-

¹⁵ ДВ, бр. 50 от 1995 г.

¹⁶ По данни на министъра на вътрешните работи в Стенографски дневници на 37-то Народно събрание, кн. 17, втора сесия, заседания 49-51, от 17 до 19 май 1995 г., С., 1996 г., стр. 21-22.

¹⁷ Ратифицирана от Народното събрание със закон, приет на 1.04.1993 г. – ДВ, бр. 31 от 1993 г., в сила за Република България от 1.10.1993 г.

рушения¹⁸, нито се осъществява от съд. Тези причини също налагат възстановяването на отмененото валутно престъпление.

Чл. 251 НК почти дословно възпроизвежда отменения през 1993 г. текст на чл. 250, т.е. също е бланкетен и препраща към ЗСВЦВК и новата НИВВЦ, но има една съществена разлика между тях – деянието е престъпно само когато предметът му е в особено големи размери¹⁹. В противен случай недекларирането остава административно нарушение, при което предметът не подлежи на отнемане в полза на държавата. По този начин за първи път в българската правна система валутните отношения получават защита на две равнища – административно и наказателноправно, като чрез последното се изпълняват и международните ангажименти на страната.

С изменение на Наредбата за износ и внос на валутни ценности през 1999 г.²⁰ за първи път се позволява износът на български левове в наличност. Година и половина след въвеждането на валутния борг²¹ националната валута е достатъчно стабилна, като доказателство за това е деноминацията от 5 юли 1999 г.²² Затова и правилата в наредбата вече са обвързани с лева. При курс на щатския долар около 1,9 лв. се преизчисляват съответните суми в наредбата. Постига се унисон с тълкувателната практика на ВКС през този период, която изисква задълженията, определени във валута, да се присъждат в български левове съобразно валутния курс.²³ Но все още е запазен различният режим на внос и износ на пари в наличност. Пълният размер на внасяните суми се декларира, докато при износ задължението за деклариране е за пари в наличност над 2000 лв. Запазва се разрешителният режим за износ на суми над 20 000 лв., който не важи

¹⁸ Чл. 20 от ЗАНН предвижда отнемане в полза на държавата, но тази мярка не е предвидена в специалния ЗСВЦВК и е въведена с приемането на Валутния закон.

¹⁹ С ТР № 1 от 1998 г. на ВКС, ОСНК се определя, че „особено големи размери“ са тези, които надхвърлят 140 пъти установената в страната минимална работна заплата.

²⁰ ДВ, бр. 63 от 13 юли 1999 г.

²¹ Валутният борг е въведен на 1 юли 1997 г.

²² Закон за деноминацията на лева, обн. ДВ., бр. 20 от 5 март 1999 г.

²³ Вж. Тълкувателно решение № 2 от 1997 г. на ВКС, ОСГК. Тази практика е преосмислена с Тълкувателно решение № 4 от 2014 г. на ВКС, ОСГК, където ВКС приема противоположното становище: „Съдът не може да присъди левовата равностойност на сума, уговорена в чуждестранна валута, освен в изрично предвидените от закона случаи.“

за чуждестранните лица, ако сумата не надхвърля внесената в страната.

В началото на 2000 г. изтича петгодишният период от влизане в сила на Споразумението за асоцииране на България към ЕО и се дава началото на преговорите за присъединяване на България към ЕС.²⁴ В изпълнение на задължението за хармонизиране на вътрешното законодателство в областта на свободното движение на капитал с европейското е приет новият Валутен закон (ВЗ).²⁵ С него се отменя ЗСВЦВК и НИВВЦ и се либерализира режимът за пренасяне на пари в наличност през границата. Физическите лица, независимо дали са местни, или чуждестранни, могат свободно да пренасят парични суми до 5000 лв. Новата уредба уеднаквява режима за внос и износ, като за първи път предвижда възможност за внос на пари в наличност без деклариране. Повишава се 2,5 пъти сумата, която може да се пренася без деклариране (от 2000 на 5000 лв.), тъй като, от една страна, пренасянето на такава сума не може да се отрази на платежния баланс на страната при стабилна национална валута, а от друга, се облекчават условията за свободно движение на хора. Запазват се декларативният режим за суми до 20 000 лв. и разрешителният режим за по-големи суми²⁶ като мярка срещу избягването на плащане на данъчни задължения и предотвратяването на изпирането на пари. За първи път правилата за деклариране на валутни ценности се уреждат със закон, а не с подзаконовни норми. Приетата Наредба № 30 от 9.12.1999 г. за износ и внос на левове и чуждестранна валута в наличност, благородни метали и скъпоценни камъни²⁷ всъщност не съдържа правила, чието неспазване да съставлява престъпление по чл. 251 НК. Другата съществена новост е предвидената във ВЗ норма за отнемане в полза на държавата на недеklarираните валутни ценности,

²⁴ Вж. Попова, Ж. Право на Европейския съюз. Второ преработено и допълнено издание. С., 2011 г., стр. 608-610.

²⁵ Вж. Глава 4 от Позицията за преговори на Междуправителствената конференция за присъединяването на Република България към Европейския съюз, CONF-BG 35/00, Брюксел, 2 август 2000 и допълнителната информация към нея, CONF-BG 5/01, Брюксел, 08 февруари 2001 г.

²⁶ Вж. чл. 11 ВЗ.

²⁷ Издадена от министъра на финансите и управителя на БНБ, обн., ДВ, бр. 113 от 28.12.1999 г., в сила от 1.01.2000 г., отм., бр. 10 от 6.02.2004 г.

които са предмет на административното нарушение.²⁸ Следователно вече могат да се отнемат и пренасяни суми, които не са в особено големи размери.

През 2003 г. ВЗ е изменен.²⁹ Отменен е разрешителният режим за износ на суми в наличност на стойност над 20 000 лв. по чл. 11 ВЗ. По този начин се стеснява приложното поле на състава на валутното престъпление, тъй като липсата на такова разрешение вече не е нарушение по смисъла на чл. 251 НК. Изменението представлява по-благоприятен закон³⁰ и налага да се прекратят поради липса на престъпление всички неприключени наказателни дела срещу лица, които са декларирали пренасяни суми в размер над 15 400 лв.³¹, но не са имали разрешение от БНБ. Следователно не само се либерализира режимът за движение на капитали, но и се ограничава полето на наказателната репресия, както изисква принципът на хуманизма.³² На мястото на разрешителния е установен декларативен режим. Режимът за внос и износ на пари в наличност е напълно уеднаквен. Еднакви са и изискванията към местните и към чуждестранните лица за предоставяне на информацията относно размера и произхода на средствата. При суми, надхвърлящи 25 000 лв., е въведено задължение да се посочи източникът на средствата с цел контрол и борба срещу изпирането на пари. Размерът на подлежащата на деклариране местна и чуждестранна валута при внос и износ е 8000 лв. и е определен с Наредба № 10 на министъра на финансите и на БНБ³³. С това изменение се възстановява препращането на чл. 251 НК към подзаконовите правила. Както изрично се сочи в мотивите към законопроекта, промените са направени с цел да се хармонизира валутното законодателство с изискванията

²⁸ До 2003 г. тази норма е поместена в чл. 17, т. 3 ВЗ. С изменение с ДВ, бр. 60 от 2003 г. тя се предвижда в новия чл. 20 ВЗ.

²⁹ ДВ, бр. 60 от 2003 г.

³⁰ Вж. Митрева, П. и П. Марков. Обратното действие на по-благоприятния закон при защита на обществените отношения чрез бланкетни наказателноправни норми, сп. „Общество и право“, бр. 1 от 2018 г.

³¹ Минималната работна заплата през 2003 г. е 110 лв., определена с ПМС № 1/03.01.2003 г., обн. ДВ, бр. 4 от 2003 г.

³² Вж. Ненов, И. Наказателно право на РБ. Обща част. Книга първа. Нова редакция Ал. Стойнов, С., 1992 г., стр. 17.

³³ Наредба № 10 от 16.12.2003 г. за износа и вноса на левове и чуждестранна валута в наличност, благородни метали, скъпоценни камъни и изделия със и от тях и за водене на митническите регистри по чл. 10а от Валутния закон, обн. ДВ, бр. 1 от 2004 г., отм., бр. 10 от 2012 г.

на чл. 56 от Договора за създаване на Европейската общност, да се постигане по-голяма гъвкавост в уредбата на валутните отношения и поетапно да се въвеждат в българското законодателство изискванията на правото на ЕС.³⁴

През 2005 г. Европейският парламент и Съветът на ЕС приемат Регламент (ЕО) 1889/2005, който въвежда принципа на задължителното деклариране на размера и произхода на суми над 10 000 евро³⁵, които се пренасят в наличност през външните граници на Общността. В началото на 2007 г. България се присъединява към ЕС, а регламентът се прилага от 15 юни 2007 г. Затова на същата дата влиза в сила изменение на Наредба № 10, с което се въвежда сумата от 10 000 евро като изискване за деклариране. Това е третото увеличение на минималната сума за деклариране (първото е с приемането на ВЗ, а второто с приемането на Наредба № 10) и второто му повишаване с 2,5 пъти (от 8000 на почти 20 000 лв.). Очертава се тенденция на изместване на границата между правомерното и неправомерното поведение. В същото време границата между престъпното и непростъпното поведение регулярно се покачва с увеличението на минималната работна заплата, което пък разширява приложното поле на административното наказване, но показва понижаване на обществената опасност на валутното престъпление. Следователно е необходимо и преосмисляне на санкцията на чл. 251 НК, която към този момент е лишаване от свобода до шест години или глоба в размер на двойната сума на предмета на престъплението.

С изменение на ВЗ от 2011 г.³⁶ напълно се въвеждат изискванията на Регламент (ЕО) 1889/2005 и принципът за задължително деклариране. На национално ниво принципът е установен в чл. 11а ВЗ. Той се прилага само при пренасяне на парични средства през външните граници на ЕС. Такова задължение не е установено по отношение на парични средства, пренасяни през вътрешните граници на държавите – членки на ЕС (по аргумент

³⁴ Вж. Въведението и т. 3 от Мотивите към проекта на Закон за изменение и допълнение на Валутния закон на адрес: <http://parliament.bg/bills/39/202-01-55.pdf>

³⁵ Вж. т. 5 и 6 от Преамбюла и чл. 3 от Регламент (ЕО) 1889/2005 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2005 г. относно контрола на пари в брой, които се внасят и изнасят от Общността, публикуван в Официален вестник на ЕС L 309-25.11.2005.

³⁶ ДВ, бр. 96 от 2011 г.

от чл. 11 от ВЗ). Тези законодателни промени се налагат, защото до промените от 2011 г. във ВЗ все още не се прави разлика дали лицата пресичат вътрешна или външна граница на ЕС.³⁷ За първи път се диференцира правната уредба на декларативния режим, който е задължителен при пренасяне на суми над 10 000 евро през граница на страната, която е външна за ЕС (чл. 11а). Пренасянето на същата сума за или от държава членка се декларира само при поискване от страна на митническите органи (чл. 11б, ал. 1 ВЗ). В случаите на основателни съмнения или данни за незаконни дейности, свързани с пренасянето на парични средства в по-малък размер, митническите органи могат да извършват контрол на физическите лица, като изискват от лицата да предоставят информация, свързана с тези средства. Регът за това е предвиден в чл. 3 и чл. 9 от новата Наредба № Н-1, която влиза в сила на 1 януари 2013 г. и отменя Наредба № 10.³⁸

През 2012 г. стартира Процедура за нарушение № 2012/2085 по описа на Европейската комисия във връзка с неизпълнение от страна на Република България на чл. 63 от ДФЕС. Комисията счита за неподходящи и несъразмерни по отношение на обществен интерес наказателните санкции и конфискацията на имущество по силата на чл. 251 от НК към всички случаи на неспазване на задължението за деклариране, включително и когато се пренасят пари в наличност през вътрешните граници на ЕС. Това е в противоречие с чл. 34 от ДФЕС, който забранява всякакви мерки, водещи до количествени ограничения на вноса между държавите членки. Въз основа на стартиралата процедура за нарушение на ДФЕС Министерският съвет внася законопроект за изменение на чл. 251 НК, което да декриминализира деянията извършени на вътрешните граници на Съюза.³⁹ С цел отпадане на всякакви ограничения по движението на капитали се стеснява приложното поле на състава на валутното престъпление само до нарушения на режима за деклариране на валутни

³⁷ ДВ, бр. 48 от 2007 г.

³⁸ Вж. и Наредба № Н-1 от 1.02.2012 г. за пренасянето през границата на страната на парични средства, благородни метали, скъпоценни камъни и изделия със и от тях и водене на митнически регистри по чл. 10а от Валутния закон, издадена от министъра на финансите, обн., ДВ, бр. 10 от 2012 г., в сила от 1 януари 2013 г.

³⁹ Вж. т. IV от Мотиви към проекта на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (№ 402-01-11 от 09.12.2014 г., 43-то НС) на адрес: <http://parliament.bg/bills/42/302-01-54.pdf>

ценности в особено големи размери, пренасяни през границата на страната, която е външна граница на Европейския съюз. Изменението е прието през 2015 г.⁴⁰ С него нарушаването на режима за деклариране на валутни ценности на вътрешни граници на Съюза се превръща в административно нарушение независимо от размера на предмета му. Напълно са декриминализирани останалите нарушения на режима на сделките, вноса, износа или други действия с валутни ценности, които вече се наказват само по административен ред независимо дали са извършени на вътрешна, или на външна граница на Съюза.

С официално уведомително писмо С (2016) 2395 от 28.04.2016 г. Генералният секретариат на Европейската комисия (ЕК) приветства изменението на чл. 251 НК от 2015 г. Но обръща внимание, че Процедура за нарушение № 2012/2085 продължава, тъй като предвиденото наказание за валутното престъпление е несъразмерно тежко. Необходимостта от намаляването на санкцията, която би трябвало да е очевидна за българския законодател още от 2007 г., се аргументира от ЕК с решението на Съда на Европейския съюз от 16 юли 2015 г. по делото *Chmielewski*.⁴¹ В него е направена оценка на пропорционалността на националните глоби, наложени при недеklarирането на пари в брой в съответствие с Регламент (ЕО) № 1889/2005. Съдът решава, че административните или санкционните мерки, предвидени в дадено национално законодателство, не трябва да надхвърлят границите на необходимото за постигането на легитимно преследването от законодателството на ЕС цели. Затова Европейската комисия е на мнение, че ако глоба за недеklarиране на парични средства е съпроводена с конфискуване на недеklarираните суми, какъвто е случаят с глобите, установени с чл. 251 от НК, въз основа на решения на ЕСПЧ такава глоба би трябвало да бъде по-ниска от 25 на сто. По тези причини⁴² през 2017 г. се

⁴⁰ Обн. в ДВ, бр. 74 от 2015 г.

⁴¹ Дело С-255/14 с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от *Keckskeméti közigazgatási és munkaügyi bíróság* (Унгария) с акт от 19 май 2014 г., постъпил в Съда на 27 май 2014 г., в рамките на производство по дело *Robert Michal Chmielewski* срещу *Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága*.

⁴² Вж. Мотивите към проекта на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (№ 702-01-10 от 01.08.2017 г., 44-мо НС) на адрес: <http://parliament.bg/bills/44/702-01-10.pdf>

приема изменение на чл. 251 НК⁴³, с което санкцията му се намалява на лишаване от свобода до пет години или глоба в размер на една пета от стойността на предмета на престъплението. С промяната валутното престъпление престава да бъде тежко по смисъла на чл. 93, т. 7 НК.

Анализът на взаимодействието на българското наказателно законодателство с това на ЕС през призмата на валутното престъпление показва, че двете линии на въздействие на съюзното право върху националното се допълват. Чрез пряката линия на въздействие се осигурява наказателноправна защита срещу най-тежките престъпления, които накърняват общи за целия Европейски съюз интереси. Косвената линия на въздействие осигурява защита на същите интереси, но на по-ранен етап, когато те все още не са накърнени, а само са поставени в опасност. Следователно двете линии на взаимодействие имат различни функции, допълващ ефект и са необходими за пълната наказателноправна защита на обществените отношения.

ЦИТИРАНИ ИЗТОЧНИЦИ

1. Митрева, П. и П. Марков. Обратно действие на по-благоприятния закон при защита на обществените отношения чрез бланкетни наказателноправни норми, сп. „Общество и право“, бр. 1 от 2018 г.
2. Ненов, И. Наказателно право на РБ. Обща част. Книга първа. Нова редакция Ал. Стойнов. С., 1992 г.
3. Панайотов, П. Наказателното право на Европейския съюз и българското наказателно право. С., 2012 г.
4. Попова, Ж. Право на Европейския съюз. Второ преработено и допълнено издание. С., 2011 г.
5. Стенографски дневници на 37-то Народно събрание, кн. 17, втора сесия, заседания 49-51, от 17 до 19 май 1995 г. С., 1996 г.
6. Snell, J. Free Movement of Capital: Evolution as a Non-linear process. В: The Evolution of EU Law, ed. Craig, P. and G. de Burca, New York, Oxford University Press, 2nd ed., 2011 г.

⁴³ Обн., ДВ, бр. 101 от 2017 г.